Глава 8

„Противоречивите“ изявления на московската дипломация

По време на срещите посланик Хариман уверява, че американската инициатива е „одобрена от най-висшите съветски власти“, а на следващия ден споделя с Молотов, че е поразен от сходството на възгледите, изразени от генерал Донован, и съветските, които са публикувани на 27 декември в статия на вестник „Правда“. Статията е написана от Георги Димитров по поръчка на самия Молотов. Озаглавена е „Кризата в България“. Димитров посочва, че Германия ще бъде окончателно разгромена, и заклеймява българското правителство, което все още поддържа съюза с Райха. Българските национални интереси, пише Димитров, могат да бъдат запазени само чрез незабавно скъсване с Германия и преговори с балканските съседи за бъдещето на спорните територии. (98)

След отпътуването на Донован посланик Хариман пак се среща с Молотов и отново го уверява, че генералът ще дискутира българския въпрос лично с президента веднага след своето пристигане и би се радвал да получава съвети от Москва за развитието на своя план, имайки предвид съветските дипломатически контакти с България. (99) От половин година българските градове са подложени на тежки бомбардировки от авиацията на западните съюзници и Молотов използва случая специално да подчертае, че „отдава голямо значение на продължаването на бомбардировките на България, за които вярва, че ще направят българите по-благоразумни“. (100) Настояването на Молотов за засилване на бомбардировките има за основна цел да дезорганизира работата на централната власт, която масово се евакуира извън столицата, и да внушава недоверие и омраза към западните съюзници. По този начин се засилват възможностите за подривна дейност на нелегалния Отечествен фронт и положителното отношение към СССР от страна на обществото, което, естествено, не подозира за „бомбените“ напътствия на наркома, дадени в Кремъл. Хариман докладва във Вашингтон, че е останал с впечатлението за подкрепа на американската инициатива относно България, „но могат да разчитат на сътрудничеството и помощ от Москва

едва когато представят конкретно предложение". След разговори с Донован и Хъл Рузвелт по принцип се съгласява, че може да бъде преформулирано изискването за „безусловна капитулация" към малките държави, когато се стигне до успешен резултат на преговорите и в зависимост от конкретния принос на съответната държава. (101)

Още докато се водят разговорите в Москва, на 25 декември, специалният кореспондент на ТАСС Иван Шаповалов е изпратен да уведоми българските власти за съветската позиция след завършилата конференция в Техеран. Шаповалов уверява главния секретар на Външното министерство Константин Сарафов, че СССР няма намерение да завоюва чужди земи, а най-малкото има такива цели спрямо България. Според него англо-американски десант на Балканите няма да има. Съветският пратеник казва и най-интересното: „Разбирам ви напълно, че вие не можете да се опълчите със сила за момента и при сегашното положение против своите съюзници, но има и други възможности и други пътища, които в даден момент ще могат да бъдат поети, за да запазят задоволително вашите национални интереси". (102) На какво да се вярва – на съветската позиция от страниците на официоза „Правда", където още на 22 декември Молотов е поръчал да се напише: „Българските национални интереси могат да бъдат запазени само чрез незабавно скъсване с Германия". Или на Шаповалов, изпратен от същия Молотов да заяви само три дни по-късно в българското Външно министерство: „Разбирам ви напълно, че вие не можете да се опълчите със сила за момента и при сегашното положение против своите съюзници" – Германия? Изобщо не може да става дума за някаква грешка. В Кремъл такива елементарни грешки не правят. Логиката е очевидна. Първото послание е предназначено за американските партньори и българските слушатели на нелегалната радиостанция „Христо Ботев". То показва съветската „загриженост" за бъдещето на България и призовава за незабавно скъсване с Райха. Второто послание подхранва бездействието на скованите от страх български политици. На четири очи Москва съветва друго: опасно е да се скъса с Райха при сегашното положение и трябва да се чака подходящият момент. Да се чака, т.е. да не се бърза към мир със западните съюзници. Докога? Вероятно докато Червената армия стигне до границите и обяви война... Големите страхове на българската политическа класа продължават да са три: страх от германска окупация, страх от съветска окупация с комунизация на страната и страх от загуба на новите територии в Македония и Беломорието. Бомбардировките и комунистическите диверсионни акции остават на втори план.